

17.6.2024

Viite: EPOELY/3145/2023
ESAELY/1563/2023
POPELY/3611/2023
UUDELY/16986/2023
LAPELY/6019/2022

Vesienhoidon keskeiset kysymykset ja työohjelma

Vesienhoitosuunnitelmat ja niihin liittyvät toimenpideohjelmat ovat tärkeässä roolissa vesien tilan parantamisessa. Vesien hyvä tila ja hyvä saavutettavissa oleva tila ovat vesiensuojelutavoitteita, joihin myös energia-ala on sitoutunut. Energiateollisuus ry (ET) keskittyy työohjelmakuulemiseen liittyvässä palautteessaan neljännen suunnittelukierroksen keskeisiin kysymyksiin.

ET muistuttaa, että vesipuidedirektiivissä hyväksytään, että osa vesimuodostumista on pysyvästi muuttunut fyysisiltä ominaisuuksiltaan yhteiskunnan kannalta tärkeän ihmistoiminnan, kuten energiantuotannon, seurauksena. Vesivoimalla on merkittävä rooli uusiutuvana sähköntuotantomuotona, ja lisäksi vesivoiman joustokyvyllä on erittäin tärkeä merkitys sähköntuotannon ja -kulutuksen tasapainottamisessa. Voimakkaasti muutetuksi nimeämistä tulee käyttää aina, kun edellytykset sille ovat olemassa.

ET huomauttaa, että vesilain mukaisten lupien päivittäminen on jo nykyisellään pääsääntöisesti mahdollista. Käynnissä olevassa lainsäädäntöhankkeessa vesilain päivittämiseksi haetaan keinoja myös ns. nollavelvoitelaitosten päivittämiseksi. Vesienhoidon toimenpiteiden tulee jatkossakin perustua vapaaehtoisuuteen, eikä alueellisessa vesienhoidon suunnittelussa ole tarpeen ottaa kantaa lainsäädännön muutostarpeisiin.

Voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien luokituksen tulee perustua johdonmukaiseen analyysiin kalankulun mahdollistamisen vaikutuksista ja niistä saatavasta ekologisesta hyödystä vesimuodostuman mittakaavassa. Voimakkaasti muutettujen vesimuodostumien luokittelussa tulee aina arvioida toimenpidekokonaisuuden vaikutus tärkeälle käyttömuodolle, mikä vesivoiman osalta tarkoittaa vaikutusta tuotantoon, säätökykyyn sekä toimitusvarmuuteen.

Jos vesimuodostuma luokitellaan hyvää huonompaan tilaan, tulee toimenpideohjelmiin valittavien toimenpiteiden osalta kiinnittää huomiota niiden kustannustehokkuuteen, ja toimenpideohjelmissa voidaan esittää myös muita kuin hydrologis-morfologisia toimenpiteitä. Vaikutusten arvioinnin puuttuminen tai puutteellisuus voi johtaa toimenpiteen merkityksen yliarviointiin. Analyysissä tulee huomioida myös muut vesimuodostumaan kohdistuvat paineet sekä ilmastonmuutoksen merkitys. Esimerkiksi vesivoiman rooli tulvasuojelussa ja kuivuuteen varautumisessa tulee myös tunnistaa.

Uusien teollisuushankkeiden ja olemassa olevien laitosten kehittämisen tulee jatkossakin olla mahdollista. Vesipuidedirektiivin mahdollistamat joustot vesimuodostuman ympäristötavoitteiden lieventämiseksi sekä määräaikojen pidentämiseksi luonnonolosuhteiden takia tulee seuraavissa vesienhoitosuunnitelmissa ottaa täysimääräisesti käyttöön. Kaavoituksen roolin tulee jatkossakin toimia ensisijaisesti eri maankäyttö-

muotojen yhteensovittamisen instrumenttina. Uusissa hankkeissa toimijoita voidaan ohjata kiinnittämään huomiota myös vesienhoidon suunnitteluun esim. kaavoitusprosessin yhteydessä.

Vesienhoidon toimenpiteet tulee tunnistaa eri sektoreiden välisessä yhteistyössä ja niiden toteutus tulee tehdä kustannustehokkuuden mukaisessa järjestyksessä, joka osaltaan vastaa myös resurssikysymykseen. Toimenpide-ehdotuksia tulisi myös valmistella yhteistyössä yritysten kanssa. Lisäksi kokoamalla toimenpiteitä ja hankkeita laajemmiksi kokonaisuuksiksi voidaan varmistaa, että ei tehdä päällekkäisiä toimia tai että tehdyt toimenpiteet ovat ne, joilla saadaan eniten vaikuttavuutta. On myös varmistettava, että seuranta ja vastuut hankkeen eri vaiheiden osalta ovat selvillä. Saatavilla olevaa tutkimustietoa tulee hyödyntää toimenpiteitä tunnistettaessa.

Vesienhoidon suunnittelun lähtökohtana tulee olla tavoitteet, eivät ennalta valitut ratkaisut. Työssä tulee huomioida teknologianeutraalius ja mahdolliset uudet innovaatiot, eikä toimenpideohjelmassa tule sitoutua ennalta määritettyihin ratkaisuihin. Erityisesti rakennetuissa ympäristöissä toimitaan usein haastavissa olosuhteissa, ja toimenpiteiden osalta tulee jättää mahdollisuudet parhaiden ratkaisujen tunnistamiseksi kohdekohtaisesti.

Vesienhoidon suunnittelussa tarvitaan entistä laajempaa näkökulmaa. Valuma-aluelähtöinen suunnittelu voi tarjota hyvän työkalun, mutta sen merkitys voi jäädä vähäiseksi ilman panostusta alueelliseen koordinointiin. Lisäksi yhteistyöryhmien roolia ja toimintaa vesienhoidon suunnittelussa tulee selkeyttää. Valtioneuvoston asetuksessa vesienhoitoalueista yhteistyöryhmien tehtävistä todetaan, että yhteistyöryhmät osallistuvat vesienhoitosuunnitelman valmisteluun. Kaikilta osin asetetut tavoitteet eivät kuitenkaan toteudu etenkin vuoropuhelun näkökulmasta. Vesienhoidon suunnittelussa tulee myös huomioida muut kansalliset strategiat, kuten kansallinen energia- ja ilmastostrategia.

Rahoituksen osalta tulisi entistä enemmän hyödyntää EU-rahoituksen mahdollisuuksia. Tarvitaan myös opastusta ja koulutusta laajemmin eri EU-rahoitusinstrumenttien mahdollisuuksista ja hakemisesta. Kansallisilla ohjelmilla, kuten NOUSU-ohjelmalla, on saavutettu hyviä tuloksia, ja niiden jatkosta tulee huolehtia.

ENERGIATEOLLISUUS RY

Marja Rankila
Asiantuntija